

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן ה"א	ליקוטי ה"א	ליקוטי ה"א	מסנה ברורה ה"ג	השפכות הנפש	שולחן ערוך תשנ"ט
שבת	י"א	י"ח:	קפח	הורה	כ"א כ"ב	ש"נ:	י"ג
א	י"ב	י"ט:	קפו	קמד.	כ"ג כ"ד	ש"נ:	י"ד
ב	י"ג	י"ט:	קפו	קמד:	כ"ה כ"ו	ש"נ:	י"ה
ג	י"ד	כ:	קפח	קמה.	כ"ז כ"ח	ש"נ:	י"ז
ד	ט"ו	כ:	קפט	קמה:	כ"ט ל	ש"נ:	י"ח
ה	ט"ז	כא:	קצ	קמו.	ל"א ל"ב	ש"נ:	י"ט
ו	י"ז	כא:	קצא	הורה	ל"ג ל"ד	ש"נ:	י"ז

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

479 | פרשת ואתחנן | י"א אב תשפ"ו

דבר המערכת

מה נאה היה הכינוס למקורבים לצדיק תלמידי חבורות הבחורים דקהילתנו שהתכנסו יחד בעיצומם של ימי האבלות שעל"ט למעמד מרומם לציון סיום המחזור הראשון והתחלת המחזור השני של השיעורים קבועים הקטנים בספרי רביז"ל, בחבורות הבחורים הנהיגו לימוד יומי במסגרתו לומדים דבר יום ביומו על הסדר את הספרים הקדושים 'השתפכות ומשיבת נפש' 'שיחות ושבחי הר"ן' 'חיי מוהר"ן' 'ספר המדות' 'עלים לתרופה' וספר 'כוכבי אור'. מי ישער את האוצר הבלום שזכינו בלימוד המאורות הקטנים יחסית בכמותם והעצומים ונוראים באיכותם, בהודאה על העבר ובתקווה על העתיד להמשיך הלימוד ביתר שאת.

במעמד זה גם חולקו כשבעים אלף דולר דמי מילגות ישיבות בין הזמנים דקהילתנו, במסגרתו עמלים הבחורים ושוקדים על תלמודם בכל היומי דפגרי' כערי ומוצאי שבתות, חדשי ניסן ותשרי עם ימי הנסיעה לרבינו הקדוש ובהושבת ישיבה על קברו הקדוש, ימי חנוכה ופורים ועוד. מילגה זו מוקדשת לצרכי הנסיעה הקדושה על ראש השנה הקדוש שלו.

בהמשך המעמד נשמעו דברי מנהלי וראשי החבורות שעוררו את התלמידים להמשיך ביתר שאת בניצול הזמן וקבלת דעת רבינו הקדוש על עוצם ערכו של כל אחד מישראל ויקרת זמני חייו העולים על הכל.

מעמד זה היה ללא ספק נדבך חשוב בתיקון העלמות הפאר והחן והיופי של הצדיק אשר כלול בחורבן בית המקדש, כאש הכל ייקרו והחשיבו בכל לב את הלימוד בתורתו הקדושה ואת ההכנה לנסיעה הקדושה אליו.

בתקווה שהכל אכן יזכו ליסע אליו ללא מונע כלשהוא ועצת רשעים תופר בבוא הגאולה השלמה והנחמה השלמה מהרה

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

ואם נדמה לך שאין לך עם מי לדבר, קבר הוכחתיך הרבה בזה שתסתכל רק על הטוב שיש בכל אחד, ואז יהיה לך תמיד עם מי לדבר דברי אמת מנקדה שבלב, בבחינת 'ומקבלין דין מן דין'.

(עלים לתרופה)

זאת נחמתי בעניי

שום צער ודאגה כנגד הצער הזה של צרת הנפש, וראוי לו להשתוקק כל ימיו לזכות לעבודת ה' יתברך ולבלי לרצות שום רצון אחר."

כך, שהשאלה על מהות הנחמה בעוד שהצרה קיימת אינה בעיקר על הצרות הגשמיות, שעליהן ראוי להתנחם גם מעצם מיעוט ערכן וחשיבותן. אך השאלה עדיין בתוקפה על הצרות הרוחניות שמקשים אותנו כל כך, הלב דואב וכואב: "איך תנחמוני הבל" בשעה שהנפש ססועה ומדממת מחיצו המורעלים של היצר שהוא יורה בה ללא הרף?!

ורבי נתן מאיר עינינו ביסוד עצום, הנחמה היא ה'רצון'. "כי כל זמן שרוצים ברצון חזק לה' יתברך בוודאי יש תקוה עדיין, כי סוף כל סוף נזכה לשוב אליו יתברך באמת". הרצון הוא כח אדיר ועצום שמרומם את האדם ומחזירו בתשובה, וזו נחמתנו בעניינו, שעל אף עוצם הצרות האיומות ברוחניות, עדיין נשאר אצלנו כח הרצון, ובידינו להתעורר מעט מעט לרצות עוד ועוד להתקרב לה', וכח טהרה זה יכול להפוך את הירידה לתכלית העליה.

וכה הם דבריו הלוהטים כגחלי אש של רבי נתן (שם אות ד-ה): **"מי שכבר נכשל באיזה חטא ועוון ואפילו אם הרבה לפשוט מאד מאד ואפילו אם עשה מה שעשה, אף על פי כן אם יתגבר עצמו לבלי לשכוח את ה' יתברך וירגיל עצמו לכסוף ולהשתוקק לה' יתברך ברצון חזק תמיד, זה עיקר התשובה, ויכול לזכות על ידי זה לעליה גדולה וכל העוונות יתהפכו לזכיות"**.

והוא מוסיף: "ואפילו אם האדם הוא כמו שהוא, כל זמן שעדיין יש לו רצון לשוב אליו יתברך, אף על פי שזה כמה אשר הוא כוסף לשוב אליו יתברך ועדיין לא זכה לתשובה, אדרבא, פגם יותר והוסיף חטא על פשע ח"ו, אף על פי כן יחזק עצמו לכסוף ולהשתוקק לה' יתברך תמיד בכל עת, ועל ידי זה בוודאי סוף כל סוף יזכה לצאת משטותיו, ויזכה בוודאי לתשובה בלי ספק, ודרך זה הוא עצה טובה ונוכח לכל אדם שבעולם מגדול ועד קטן, ואפילו המונחים בשאול תחתיות המלוכלכים במעשים רעים מאד, אף על פי כן, על ידי 'רצון' הכל יכולים לעלות מתכלית דיטא התחתונה עד רום המעלות".

הנחמה הזאת לא רק שאינה סותרת לאבילות של תשעה באב, אלא אדרבה, האבילות - שהיא עצמה השתוקקות וכיסופין להתקרב לה' וכל כולה צעקה של 'השיבנו ה'

המשך בעמוד ד'

רק עשרים וארבע שעות חלפו מאז גמר צום תשעה באב, והנה הוא כבר בעיצומה של 'שבת נחמו'. לבו ממאן להכיל את החילוף הקיצוני, עדיין לחיו צורב מהבכי אותו עורר דרשן פלוני ביום המד והנמהר, בהיטיבו לתאר את החורבן של ימינו אנו, את הצרות הנוראות בגוף בנפש ובממון שרבים וטובים מתייסרים בהם רח"ל, את הגזירות המרות ועוצם הרדיפות של יראי ה' ואת חשכות המצב הרוחני השורר כיום... כולם בכו והרגישו את עוצם הסתר הפנים ועומק השבר. ופתע פתאום הכל פושט צורה ולובש צורה. מדברים דברי ניוחמים, מתעורדים ומתחזקים. מה קרה, מה אירע, הלא הכל עדיין שבור והרוס כדאמול...

מבלי לזלזל חלילה בצערו של בר ישראל בגשמיות, אולם רבי נתן מלמדנו לתת את היחס הנכון לצרות. יש אדם הדואג על ענייתו ודחקו, הוא טרוד מאד להרחיב מעט את הכנסותיו ודאגה זו ממלאת את כל ישותו, כאשר באמת הוא משתוקק למציאות שרק תמרר לו את חייו. כי אם לא יקנה לעצמו את מדת ההסתפקות הרי מיד כשימלא את 'הכרחיותו' זו תצמח לה 'הכרחיות' אחרת וכל ימיו יאבדו בכעס ומכאובות ח"ו (ראה בליקוטי הלכות, פורים ו, יח).

ראוי לו לבר דעת שיבין כי הדאגות האמיתיות שצריכות למלאות חלל לבו הן דאגות נצחיות, עלינו למעט בחשיבות הדאגות הגשמיות ולהתחיל לייקר את הדאגות העיקריות. **"כי עיקר כל הצרות הם צרות הנפש שאין זוכין לעשות רצונו באמת - אומר רבי נתן - שזהו עיקר התכלית בעולם הזה, וחוף מזה הכל הבל כי מה יתרון לאדם בכל עמלו, ובין שיהיה לו ממון בין לאו בין כך ובין כך יבלה ימיו בשוה"** (ליקוטי הלכות, ערב ג, יז).

יש לנו בחירה האם להגדיל את הכאב על החסרונות הגשמיים או להמעיט, ומי שרוצה לזכות בעולם הזה לתכלית האמיתי כדאי שירגיל עצמו מעט מעט להפחית משימת הלב לאותם מקרים ופגעים רעים שקרוהו, ולתת את עיקר כובד המשקל לצרות האמיתיות באמת שהם הצרות הרוחניות.

וכהמשך דבריו של רבי נתן שם (בליקוטי הלכות ערב ה"ג הנ"ל): **"ובוודאי מי שאינו רוצה להיות פתי וכסיל וחסר דעה להטעות את עצמו ח"ו, בוודאי ראוי לו לבלי לשום אל לבו**

ותפגענו בגבולינו!

שאלה:

ביום תשעה באב קוננו הרבה על ציון וירושלים, ובכלל על ארץ הקודש אשר גלינו ממנה [ואף בהיותנו בה כיום הזה, היא נמצאת תחת יד הס"ט א"ר]. ובעת הקינות התעוררתי לחשוב: מה כ"כ בוער לנו דווקא ארץ ישראל, וכי אין יכולים לחפש איזה ארץ אחרת ולשבת בה ולעבוד את ה' כל ימי חיננו? אשמח אם תוכלו לבאר זאת.

תשובה:

שאלה גדולה שאלת, ונשתדל להשיב עליה בקצרה. ובכן, שים לב:

כשם שבחר ה' בעמו ישראל מכל העמים, "כי יעקב בחר לו יי-ה ישראל לסגולתו" (תהילים קלה, ד) כך גם בחר בארץ ישראל מכל הארצות, "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו" (תהילים קלב, ג). ואת הארץ הנבחרת ייחד והנחיל לעם הנבחר. "כי כשם שבחר בהם, כך בחר בארץ ישראל, וייחד אותה להם" (ספר חרדים, פרק נט. וכן כתב באריכות בספר החינוך, הערת המחבר).

וכלשון המדרש: "חביבה ארץ ישראל שבחר בה הקדוש ברוך הוא. אתה מוצא, כשברא העולם, חלק הארצות לשרי האמות, ובחר בארץ ישראל. מנין, שכן משה אמר "בהנחל עליון גוים" וגו'. ובחר לחלקו ישראל, שנאמר "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". אמר הקדוש ברוך הוא: יבואו ישראל שבאו לחלקי, וינחלו את הארץ שבאה לחלקי!" (מדרש תנחומא, ראה ח, ח).

ארץ ישראל היא היחידה שראויה ומתאימה לעם הנבחר, וכשם שמכל האומות לא מצא מי שתהא ראויה לקבל את התורה אלא ישראל, כך גם לא מצא ארץ שתהיה ראויה עבורם אלא ארץ ישראל. כדברי רשב"י:

"עמד וימודד ארץ - אמר רבי שמעון בן יוחאי: מדד הקדוש ברוך הוא את כל האומות ולא מצא אומה שהיתה ראויה לקבל את התורה אלא ישראל... מדד הקדוש ברוך הוא בכל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל, שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים" (לקוט שמעוני, חבקוק פרק ג, רמז תקסג).

כשם שחייט מודד בגד שיתאים למידותיו של הלוקח, כך עמד הקב"ה "וימודד ארץ" שמידותיה יתאימו לישראל...

"כי ארצינו הקדושה לא היתה אצלינו כשאר ארצות אצל האומות, שאינם כי אם מקום לשבתם לבד, אלא ארץ ישראל היה בה סגולה מיוחדת לישראל דוקא ולא לזולתם, והיא היתה ממש כמו הבגד העשוי לאדם מיוחד על פי מדתו ולא יכשר לאחר. וכן אמרו ז"ל "מדד הקדוש ברוך הוא כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל", כי בה היו כל המקומות הנצרכות לתיקון נפשינו ושלמותינו" (קול בוכים, לרבי אברהם גאלאנטי. איכה ב, ד).

כשם שכל צמח יש לו את האדמה המתאימה לצמיחתו; האקלים המתאים; האוויר והמים המתאימים - כך גם כל אומה יש לה את האדמה המתאימה לה, והארץ בה ראוי לה לשכון. "כי יש ארץ שגורמת ומסגלת לכבוד, וכן יש ארץ גורמת למידה אחרת" (סיפורי מעשיות, מעשה מבעל תפילה). כשכל אומה, אכן נטועה במדינה המתאימה לתאוותה ומידתה, וממנה הם יונקים את כח צמיחתם וגידולם (עין 'חסד לאברהם', מעייני ג נהר ז).

והעם הנבחר, עם ישראל, יש לו גם את הארץ המתאימה לצמיחתו וגדילתו, הלא היא: ארץ ישראל!

כשהוא נטוע שם, "אזי הוא גדל וצומח ויפה". אך כשהוא נטוע בארץ לא-לו, "אזי הוא נרקב..."

פניני התחזקות והתעוררות

שנערכו ונעבדו מתוך אצירת שידותיו של הגר"מ שכנער שליט"א

פניני פרק אבות

הבינו היטב למה יכווננו דבריו.

ואכן, המציאות מוכחת שאותם צעירים שגלשו במדרון ונתרחקו מהשי"ת ודבקו במנעמי העוה"ז, כעבור זמן כאשר הם נשאלים ע"י חבריהם: האם הרווחת משהו?... האם כדאי היה לך עזוב את ה'?... האם עכשיו טוב לך?... ותשובתם היא אחת: "לא" באלף רבתי. וזהו כדבריו הקדושים של הבעש"ט: שנוטלים ממנו גם את העוה"ז וגם את העוה"ב!

ולאחר שניתנו כבר בכף אויביהם - קשה להם מאד לחזור, ה' ירחם עליהם ויחזירם לדרך האמת, הישר והטוב.

וכיון שאמרנו חז"ל (אבות ב ד) "אל תאמין בעצמך עד יום מותך" - מחוייבים אנו לצעוק הרבה אל השי"ת: "ערוב עבדך לטוב" ולכוון בזה כל אחד גם על עצמו וגם על כלל ישראל. (דבר כוכב תורה א')

"אל תאמין בעצמך עד יום מותך"

ויש לדעת כי משברים רבים העוברים על האדם גם ברוחניות וגם בגשמיות, עיקרם מן הגאווה. וכן אמר שלמה המלך (משלי טז יח) "לפני שבר גאון" - מדוע מגיע השבר ח"ו, מפני שהיה גאון וגאווה לפניו. ועוד אמר הכתוב (שם יח יב) "לפני שבר יגבה לב איש" - כאשר האדם מתגאה עליו לדעת כי הוא נמצא במצב של סכנה. ומסיים שם הכתוב "ולפני כבוד ענוה" - שענוה גורמת שיהיה לו כבוד אלקים אמיתי (וע"פ דברי רבינו הג"ל הוא נרשע ע"י תכלית הענוה). כי זה לעומת זה עשה האלקים - לפני שבר גאון 'שבר' בא לאדם ח"ו אם אינו נוהג כשורה ומתגאה, ואילו 'לפני כבוד ענוה' - ענוה היא הקדמה לכל הישועות.

"כמו למשל, כשמניחין חיטה בארץ טובה, אזי הוא גדל וצומח יפה, ואינו מזיק לו שום רוח ולא זיקים ורעמים, וזה מחמת שיש כח הצומח וכח הגודל, על כל אינו מזיק לו שום דבר. אבל כשנותנין החיטה בארץ שאינה טובה לזריעה, אזי הוא נרקב בארץ, מחמת שאין לו כח הצומח וכח הגודל" (ליקוטי מוהר"ן, קנה).

וכשם שבמשל החיטה, כך גם בנמשל: אין ביכולתו של יהודי לצמוח ולגדול אלא בארץ הקודש, "ארץ חיטה ושעורה"... (כך דייק ראב"ן בביאור הליקוטים, סימן קנה)

וכלשונו הזהב של רבי אברהם ב"ר נחמן: "נשימה נא את לבבנו למשל הנטיעות הנ"ל, וראה נראה כי הם משתנים למיניהם בארצות ומדינותיהם. ולרוב גידולם והצלחתם האמתית, מוכרחת ומחויבת כל אחד להיות נטוע ושתול בהארץ והאוויר והמים אשר סיגל והכין להם הבורא יתברך בתעלומותיו. ומחויב הטבע הזאת שנראה לעינינו מדברים הגשמיים, תבין באלפים ורבבות קל וחומר להסגולות וטבע הרוחניות אשר סיגל והטביע הבורא יתברך לכל אומה ולשון, אשר רק בארצותם יצאו ויעשו פרי בורות עבודותיהם אשר חלק להם [כי בדרך שאדם רוצה לילך וכו']. ולהיפוך - אנחנו העם הנבחר מכל העמים, ידע הבורא יתברך מראש, אשר לא נצליח ונעשה פרי בעבודותינו אותו, רק בארץ הנבחר הזאת! ואין מסוגל ומוטבע לתחייתנו בחיים הנצחיים, ולהתענג בנועם עונג תענוגותיו עד בלי די, זולת הארץ הנבחר לזה מכל הארצות" (ביאור הליקוטים, תורה קנה).

נסיים בתפילה: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתעלנו בשמחה לארצנו, ותטענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם", במהרה בימינו אמן.

שביבי אור

"אל תאמין בעצמך עד יום מותך"

בפירוש המלבי"ם על תהלים, על הפסוק "כי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה" (פרק פו בחלק באור הענין) כתב בזה"ל: "כי חסדך, רצה לומר שעשה אתי טובות כפולות, בין לגוף בין לנפש, על טובות הגוף אמר: 'כי חסדך גדול עלי', ועל טובות הנפש אמר: 'והצלת נפשי משאול תחתיה' - שהציל הגוף מאויביו, והנפש מיצה"ר והכוחות המחטיאים אותה" ע"כ.

וזה השאול תחתיות של העולם הזה!

ואילו על השאול תחתיות של העולם הבא מובא ברש"י על הפסוק הנ"ל "כי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה" - ש"דרך המנפאים להינתן בעומקה של שאול", ע"כ, והוא השאול תחתית של העולם הבא!

ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה (משלי י לב) "חָסֵד לֵב מְשַׁחֵת נַפְשׁוֹ" - שהתאוה הזאת רח"ל מכבה את הלב היהודי - די אידישע הארץ, ומשחיתה את הנפש הקדושה והטהורה שלו, רח"ל, שבמקום לשאוף ולהשתוקק לבורא העולם, לכסוף לחי החיים, לחיי נצח מה שאפשר לרכוש זייקא בעולם זה, חיים נצחיים, תענוג רוחני לעולמי עד ולנצח נצחים, לתענוג עילאי של דבקות בהשי"ת, תענוג כזה שאין לו שום דוגמה בכל תענוגי ומנעמי העולם הזה, תמורת כל זאת הוא מעדיף את חן השקר של העולם החולף.

רבי יונה לבל זלה"ה היה זועק תמיד בקול נעים: "פאר וועמען פארקויפט מען זיך, פאר וואס פארקויפט מען זיך!!" = בעבור מה מוכר את עצמו ובעבור מי הוא מוכר את עצמו!! והשומעים

אכילה ושתייה בעמידה

בשתייה מעומד, אפשר שבזמן הזה נשתנו הטבעים מזמן חכמי המשנה והתלמוד, ומטעם זה אין העולם נזהרים בזה לא בין ולא במים. מיהו רבינו האר"י ז"ל כן היה מדקדק לקיים דברי חכמים והיה נזהר לישב תמיד בשעת שתייה, ועל כן אני אומר מאחר דליכא טרחא בהכי ודאי טוב ליזהר, אחר שראינו שרבינו האר"י ז"ל היה נוהג כך, ואולי יש בזה טעם אחר נסתר. ע"כ.

וכל זה הוא במי שאוכל ושותה מעומד בביתו, אבל המהלך בשוק ואוכל בפני כל אדם הרי הוא פסול לעדות כפי שנפסק **בשולחן ערוך חושן משפט** (סי' לד ס"ח). וכתבו שם **האחרונים** (סמ"ע סקמ"ד אורים סקל"ח) דאלו ההולכים בשוק ואוכלים הוא פחיתות גדול בזוי מאוד ופסולים לעדות, והקובעים מקום בצידי השווקים שלא בפני רוב העם ואוכלים שם אינם פסולים לעדות, אבל אין זה כבוד לתלמיד חכם.

ומסופר שפעם ראה **החזון איש** אחד שאוכל על מרפסת ביתו ואמר עליו החזון איש שהוא דומה לציפור, וביאר כוונתו כי מה שאמרו חז"ל (קדושין מ:): האוכל בשוק דומה לכלב, היינו לפי שאין מזונו של כלב מצוי בבית רק בשוק, ומי שאוכל בשוק אוכל במקום שהכלבים אוכלים. ובמרפסת בית נהי שאין מזונו של כלב מצוי, אולם ודאי הוא מקום של ציפורים, ולכן יש לדמותו לציפור (מבי מדרשא גליץ נח).

במכשיר זה היא משום שבורר בכלי ולא ביד, שהמכשיר הוא כלי המיועד לברירה ולכן הגם שמושך המים שהוא האוכל מתוך הפסולת כדי לשתות לאלתר עדיין אסור משום ברירה בכלי.

ויש לצדד לומר שאין זה נחשב כברירה בכלי, דבכל פעולת ברירה בכלי עושה האדם פעולה בידיים עם הכלי עצמו בשביל לברור, ולכן אנו מחשבים את הפעולה כפעולת ברירה ולא כדרך אכילה, אבל כאן האדם עושה בידיים רק פעולת המשכה של מים דרך לחיצת כפתור, ואינו עושה שום פעולה במסגרת עצמו, ופעולה זו של לחיצת כפתור היא דרך שתייה ולא דרך סינון. ואינו דומה למה שנפסק **בשולחן ערוך** (סי' ג) שאסור לערות יין עם כלי שיש בפיו קשין, ששם עושה פעולת עירוי עם הכלי שיש עליו מסגרת, והרי זה כלוקח מסגרת ומסנן בו. אבל כאן עושה רק פעולת המשכת מים, שפותח את הסגר שלא היה נותן למים לחזור דרך נקבי המסגרת שהיה כבר. ומה שדרך לחיצת הכפתור נכנסים מים חדשים למכשיר ונבררים, אין בזה איסור, כיון שהמים הנכנסים ראויים לשתיה.

למעשה אין להקל רק עם הכשר

אכן למעשה אין ראוי לסמוך על היתרים בדברים הנוגעים לאיסור תורה, ויש להשתמש רק עם הכשר מובחר שהמכשיר בנוי מגליל גוש פחם ולא מגרזי פחם, ושיש בו תוכנה שהמיכל מנקה את עצמו כל יום או יומיים כדי שלא יצטבר פסולת במיכל ויהיו המים ראויים תמיד לשתיה.

מובא **בגמרא גיטין** (ע) שהאוכל מעומד והשותה מעומד גורם להיזק בגופו של אדם. ומשמע שראוי לכל אדם לחשוש מכך כדי לשמור על בריאות הגוף, וכך נראה ממה שכתב **בסידור אוצר התפלות** (בפי עיון תפלה) שיש לכוין לכל אדם לכוין בידיו 'ועל חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשנתה' גם על מה שחטא בשמירת הבריאות אשר באכילה ובשתייה.

אמנם **במסכת דרך ארץ** (פ"ד ה"א) מובא: 'מי שהוא תלמיד חכם לא יאכל מעומד ולא ישתה מעומד'. ומשמע שאין זה מחמת בריאות הגוף, אלא משום שהוא גנאי לתלמיד חכם, ואין זה נוהג רק אצל תלמידי חכמים משום כבודם. אמנם **הבאר היטב** (סי' קע"ט ס"ק טז) הביא בשם **הרוקח** שממית דרך ארץ לא יאכל אדם מעומד ולא ישתה מעומד, ומשמע שממית דרך ארץ יש לכל אדם לנהוג כך. גם **המשנה ברורה** (סי' רצו סק"ו) הביא **מהמגן אברהם** שאין לשתות כוס של הבדלה מעומד שאין שותים מעומד לכתחלה. והסביר **המחצית השקל** (שם סק"ד) דאף שבמסכת דרך ארץ כתוב כן רק על תלמיד חכם, ראוי לכל אחד לעשות את עצמו כתלמיד חכם בדבר זה.

אכן **בשו"ת רב פעלים** (ח"ב סי' מה) דן אם צריכים לשתות כוס של קידוש מיושב, וכתב שאין בזה טעם על פי הסוד רק מנהג דרך ארץ. ומאחר שהרמב"ם ז"ל לא זכר זה ולא כתב שייגיע לו נזק לא באכילה ולא

ליה דכיון שרוצה לאכול את שניהם לאלתר לא חל שם פסולת על אחד מהם ואין בהם איסור ברירה. אבל בנדון דידן שבאמת לא שייך לשתות המים עם גרגרי הפחם, יש כאן ברירה גמורה ואסור.

אינו בורר שני המינים לגמרי

עוד היה אפשר לדון במיכל שיש בו גרגרי פחם, דכיון שאינו מפריד את הגרגרים מן המים לגמרי, רק מוציא מעט מים מן הגרגרים ואילו הגרגרים עדיין נשארים בפנים מעורב עם מים אין בזה איסור ברירה. וכעין מה שכתב **הפרי מגדים** (מש"ס סי' ג) שכל שאין בורר לגמרי אוכל מפסולת אלא מניח קצת אוכל עם הפסולת או שמניח קצת פסולת עם האוכל יכול לברור כל היום.

אבל אין זה נכון כלל ואין בסברא גרוע כזו להתיר איסור בורר דאורייתא, שגם הפרי מגדים לא כתב דבריו להלכה, וגם דברי הפרי מגדים אינורק כשיש חסרון בפעולת הברירה שלא בירר את כל מה שצריך, אבל בנדון דידן כל טיפת מים נחשב לתערובת לעצמו לפי שן ברירה. ובפרט בברירה בכלי שזה פשוט שכל מה שנברר ויצא דרך המסגרת שם בורר עליו, גם אם נשאר תערובת על גבי המסגרת למעלה (כמו במרקד, וכפשוט מובאר סי' י"ג).

יש לדון שאין זה כבורר בכלי

אכן יש צד להתיר על פי הסבר דלהלן; הנה כלל הוא בידוע שכדי להתיר איסור ברירה צריכים ג' נתנים, ברירה ביד, אוכל מתוך פסולת, לאכול לאלתר. ועיקר החשש

השימוש במסנני מים בשבת

ראויים לשתיה. וחשש זה היא גם במסנני מים המופעלים בעזרת גוש פחם. [ומה שיש בכמה מכשירים מסגרת נוספת שמזקק את המים מחיידקים וגורמים נוספים המונעים את טיהור המים אין בזה חשש, כיון שהמים ראויים לשתות גם עם החיידקים (כמבואר בסעי' י)].

היתר נתינת מים למשמרת

הנה **בשולחן ערוך** (סי' ש"ט ס"ט) נפסק שמותר לתת מים הראויים לשתיה בתוך מסגרת של שמרים כדי שיקלטו את טעם היין ויזונו, ואין בהם איסור ברירה. מתוך הדברים נלמד חיידוש דין שהגם שהמים מתערבים השמרים ועל ידי המסגרת חוזרים להיות צלולים אין בזה איסור ברירה, מכיון שקודם ששפך המים על גבי השמרים היו המים ראויים לשתיה, נמצא שלא תיקן כלום (כן מבואר במשנ"ב ס"ק לג וחז"ל סי' נג ד"ה ואפילו).

ולפי זה היה אפשר לומר שגם בנדון דידן כיון שבשעה שנכנסים המים מצינור הבית למכשיר הם ראויים לשתיה, אין בזה איסור אף שבאמצע התהליך של סינון הם מתערבים עם גרגרי פחם ומתלכלכים וחוזרים ומתנקים.

בנדון דידן לא שייך היתר הנ"ל

אמנם באמת שאין הדברים דומים, דבשולחן ערוך מדובר על מי ששופך מים נקיים על משמרת, והחיידוש הוא שאין אנו מתייחסים על אמצע הפעולה אלא על סוף הפעולה, דחצי מעשה אינו קרוי בשם מלאכה, כעין הא דקיימא לן לענין ביטול בשר בחלב שגם אם נתן טעם באמצע הביטול כיון שהוא דרך הילוכו ולבסוף יש ששים בבשר כנגד טיפת החלב לא חשוב ביטול (עי' תוס' חולין ק. ד"ה כשקדם ובפמ"ג בשפ"ד סימן צב ס"ב). אבל בנידון דידן המים שנכנס לתוך מיכל של בו כמה שלבים, ונעצרים בין שלב לשלב, וכאשר האדם לוחץ על המכשיר להוציא מים אינו לוקח מים נקיים ושופך לתוך המיכל, רק לוקח מים המעורבים עם גרגרי פחם שכבר אינם ראויים לשתיה אותם לחוץ.

היתר ברירת שני מיני אוכל

ויש מי שרצה לומר דלשיטת **הפרי מגדים** (המובא בבא"ה ד"ה ובורר) שמתיר לברור שני מיני אוכלים בכלי כדי לאכלם מיד, אין חשש א' הנ"ל. דאפשר שהגרגרי פחם אינם נחשבים כפסולת גמור שהרי יש בהם צורך ורוצה להשתמש בהם למים שנשארו במיכל, רק הם נחשבים כמין אוכל אחר. וכיון שצריך את שני המינים לאלתר, הגרגרי פחם צריכים להישאר במיכל לצורך סינון המים הנכנסים במיכל, והמים הנמשכים צריך לשתיה, אם כן הרי זה נחשב כבורר שני מיני אוכלים בכלי להשתמש עם שניהם מיד שאין בהם איסור בורר לשיטת הפרי מגדים.

אמנם למעשה פשוט שאין לסמוך על סברא זו, **שהמשנה ברורה** (שם) החמיר בזה מאוד. וגם נראה דהפרי מגדים לא אמר דבריו רק בשני מיני אוכלים שראוי לאכול הכל ביחד, והאדם ברצונו החליט להפרידם, וסבירא

מצוי כיום מכשירים מסנני מים ופילטרים למיניהם המשווקים בחנויות העלולים להיות בהם חששות של מלאכת בורר, והיות כן גם מכשירים המיועדים למים קרים בלבד שהם מנותקים כליל ממערכת עלקטער", ולא מופעל בהם שום פעולה עלקטטר"י בלחיצת הברז, צריכים להקפיד על הכשר מהודר כדי שלא יהיה פעולת הוצאת המים כרוך באיסור בורר. נסביר את הדברים;

תיאור המסננים

דרך פעילות מסנני המים הוא כך; המים נכנסים מצינור מים של הבית לתוך מכשיר שיש שם 'מיכל סינון'. בתוך המיכל יש גרגרי פחם או לחילופין גליל גוש פחם שבהם מסתננים המים ממין הזהומא שבתוכם, שטבע הפחם לספח אליו זיהומים וטעמים שונים הנמצאים במים, ולאחר ששהו המים לתוך המיכל יוצאים המים דרך מסגרת שמונעת את גרגרי הפחם להתערב בתוך המים היוצאים מן המיכל.

והנה המערכת כולה תמיד מלאה במים, כך שבכל פעם שפותחים את הברז של המכשיר ומוציאים מים שעמדו בתוך המכלים נכנסים במקומם מים חדשים שיעמדו במיכלים עד לשימוש הבא, ודרך פתיחת ברז השתייה של המכשיר משתחרר לחוץ המים שנמצאים בתוך המיכל ושפכים לתוך ובעקבות כך שמתרוקנים המים שבמיכל יכולים מים חדשים להיכנס למיכל ולמסגרת.

הנדונים במכשירים הנ"ל

יש לדון במכשירים הנ"ל האם קיים בהם איסור בורר מסיבות דלהלן;

א. אצל מכשיר שמסנן את המים בעזרת גרגרי פחם, בנוי שהמים שבתוך המיכל מעורב עם גרגרי הפחם, וכשהמים נמצאים שם בתוך המיכל אינם ראויים לשתיה, ונמצא שכאשר האדם פותח את ברז המים של המכשיר להוצאת מים נבררים מכוחו המים שבתוך המיכל מגרגרי הפחם דרך המסגרת המעכב את גרגרי הפחם, ובכך המים נעשים ראויים לשתיה.

ויש לציין שחשש זה היא רק במסנני מים המופעלים בעזרת גרגרי פחם, אמנם מכשירים שמסננים את המים דרך גליל מגוש פחם אין חשש זה, ששם אין המים מעורבים עם גרגרים, ואין שם מסגרת המעכב את הגרגרים מלצאת, ולכן לא נעשה אצלם פעולת ברירה מחמת הפחם בהוצאת המים מן המכשיר (וזה כמו המערה מכלי אל כלי בסעי' יד).

ב. יש חשש נוסף אצל הרבה ממכשירי מסנני מים, שבדרך כלל ישנה הצטברות גדולה של לכלוך ומיני פסולות שונות בתוך מיכלי הסינון, ולכן המים שנכנסים אליו מצינור של הבית מתערבים מיד עם הכלוך עד שנועשו אינם ראויים לשתיה כלל, ורק כאשר חוזרים ומסתננים בהמשך עם מסננים ספוגיים נוספים המיועדים לסינון המים העכורים, הם מתנקים ונעשים ראויים לשתיה. ונמצא שכאשר האדם פותח את ברז המים של המכשיר להוציא מים, גורם שמכוחו יצאו מים עכורים מן המיכלים ויסתננו שיהיו

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א (ה)

בערב שבת נחמו הקים את ביתו

ביום השישי ערב שבת קודש פרשת ואתחנן-נחמו י"ב מנחם אב התק"כ נכנס רבי שניאור זלמן לחופה עם בת גילו הצנוה"ח מרת שטערנא בתו של ראש הקהל דקהילת ויטעבסק הנגיד המרומם עתיר היחס רבי יהודה לייב סגל. החותן שהעריך עד מאוד את המרגלית היקרה שנפלה בחלקו העלה על ראש שמחתו ולא זז מחבבו, הוא העניק לו נדוניה גדולה מאוד בסך חמשת אלפים רובל זהב, סכום עתק במושגי אותם הימים, ואף התחייב להחזיקו סמוך על שולחנו למשך שלוש שנים כשכל מחסורו עליו. הוא בנה לו בית מיוחד בו יוכל ללמוד בהתמדה ולעבוד את השי"ת במנוחת הדעת ללא הפרעה. גם כאשר שלמו שלושת השנים של ה'קעסט' גילה החותן את רצונו להמשיך להחזיקו על שולחנו עוד ועוד, כאשר חמיו וחמותו עושים את כל אשר לא-ל ידיהם לסייע בעדו להקל עליו ולהנעים עליו את שהותו בצל קורתם ולא זזו מלכבודו.

תחת אהבתי ישטניני

כעבור ארבע שנים מנישואיו נסע, כזכור, רבי שניאור זלמן לדרוש אלוקים - בהיכל קדשו של רבו המגיד הגדול אשר במעזריטש. שם שהה במשך קרוב לשנה ומילא את אסמיו מזן לזן בתורה וחסידות, כאמור בפרקים הקודמים. אולם לאור דרישת זוגתו הצדקנית שלא יאריך עוד את שהותו, נאלץ לשוב בלב כבד לביתו אשר בוויטעבסק.

השמועה על התקרבותו של רבי שניאור זלמן ל'כח' החסידות התקבלה כרעם ביום בהיר בעיר וויטעבסק. תושביה המתנגדים נחרצות לדרך החסידות, התקשו להאמין כי פארה והדרה של ויטעבסק הפך לחלק מהכת ותיהום כל העיר... מאז סר חינו בעיני בני העיר והחלו לרדפו ברדיפות איומות. לא התקררה דעתם עד שנמנו וגמרו להדיח אף את חותנו רבי יהודה לייב ממשרת 'ראש הקהל', ומשכך, החלו גם חמיו וחמותו לשדלו, בתחילה בדברי תחנונים שיחוס עליהם ויעזוב את דרך החסידות. גם על לב בתם זוגתו של רבי שניאור זלמן, הכבירו מילים שתשכנע את בעלה לעזוב את דרכו, אולם משנוכחו שאין בדריהם עושים פרי החלו גם הם לרדפו ברדיפות נוראות, ותחת אשר חיו מקדם רבי שניאור זלמן זוגתו הצדקנית בהרחבה ובכבוד, החלו לחוות עתה חרפת רעב ובזיונות נוראים...

בדברי ימי החסידים ממעטים לתאר את אותה תקופה קשה מלאת כאב ותלאה, בה התמודדו רבי שניאור זלמן וזוגתו. ההורים אף הכבידו את לבם ואיימו על בתם שגדלה תמיד כבת תפנוקים ולא ניסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, שתרג עינה בבעלה ותדרוש ממנו גט פיטורים. אולם בהכירה את ערך נפש בעלה לא חפצה כלל לעזובו, ולפיכך גרשה מביתם בעירום ובחוסר כול. ובזכות אחותה מרת פרדקין אשת הנגיד רבי עקיבא פרדקין, שהכירה ברום ערכו של גיסה החשוב והייתה תומכת בהם בסתר, לא גוועו

המשך מעמוד א'

אליך' מתוך החשיכה האיומה ביותר - היא עצמה הנחמה. האבילות והכיסופים של תשעה באב, הם הם נחמתנו. כל עוד נחזיק ברצונות וכיסופים אנו מובטחים לראות בשמחת הגאולה הפרטית והכללית, ולכח תשובה שיהפוך את כל העוונות לזכויות.

וכפי שאנו קוראים בהפטרה זו: "נחמו נחמו עמי יאמר

אינו מתאווה לאותו מקום להנות ממנו

לא זכה חותנו לראות בהמשך בגדולת חתנו, ולא ארכו הימים והוא ירד מגדולתו ואיבד את כל נכסיו, ואף נפטר משברון לב ודאבון נפש. החותנת האלמנה שנשארה בודדה ועזובה עשתה את חשבון נפשה, ולאחר כל התקופה בה המיטו סבל על חתנה, התעשתה, ובאה בהכנעה לבקש ממנו סליחה ומחילה, כשהיא מתחרטת בכל לבה על הצער והתלאה שגרמו להם. זמן מה לאחר מכן אף שב הגלגל והתהפך והיא שבה והתעשרה כמקדם.

כתשובת המשקל היא באה אל חתנה ובתה בהצעה שיואילו לשוב לביתה כבראשונה והתחייבה לשוב ולהחזיקו על שולחנה ואף לייסד שם ישיבה לתלמידים הגונים בה יוכל להרביץ תורה וחסידות כאוות נפשו, כשכל מחסורם עליה. אולם רבי שניאור זלמן סירב לכך ויישא משלו ויאמר:

משל למה הדבר דומה? לתינוק במעי אמו אשר חש הוא שם בטוב ובנעימים כאשר לא חסר לו דבר הן ברוחניות והן בגשמיות, אולם מעולם לא שמענו על תינוק שיחזור שוב לאותו המקום לאחר גיחתו אל העולם, ושני נימוקיו עמו. ראשית, המקום קטן מדי. שנית, הוא עצמו נעשה גדול יותר...

ענין זה מופיע ובה לביטוי גם בדברי קדשו של רבינו בספר המידות (ערך בית אות ז) "מקום שאדם יוצא ממנו אינו מתאווה לאותו מקום להנות ממנו".

שמרה נפשי כי חסיד אני

במסעו השני אל המגיד הוא הגיע כשהוא כבר עשיר בדעת, אך עני מרוד בגשמיות, כאשר סימני העוני ניכרים על חזותו. ברשותו לא היתה כי אם כותנתו לעורו, וכאשר נאלץ לכבסה מדי פעם, היה נכנס לנהר וכשהוא שקוע עד לצווארו במים היה ממשיך להנות בתורה תוך כדי שפשוף הכתונת. באותה נסיעה הסתער רבי שניאור זלמן על באר המים החיים שנקרה לו במעזריטש, והעמיק לדלות ממנה יותר ויותר, וכפי שהגיד עליו רעו הרה"ק רבי לוי יצחק במארדיטשוב ז"ע: "כולנו אכלנו אצל רבינו מאותה קערה, אולם הליטוואק הזה לקח את כל הסמטנע -] השמנונית והעיקר[".

לימים גילה רבי שניאור זלמן שאחד הדברים שקיבל מפי רבו המגיד שקיבלו מרבו הבעל שם טוב - מהם התלהב כ"כ - היה ענין ה'נחת רוח' העצומה שיש כביכול להשי"ת מעבודתם של פשוטי העם, דרי מטה, לא פחות מגאוני ארץ, דרי מעלה. כמבואר כ"ז בארוכה בליקוטי מוהר"ן תורה ז' תנינא, במאמר 'כי מרחמם ינהגם'.

אלקיכם, דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי נרצה עוונה, ורבי נתן מבאר: "תיקון העוון על ידי תשובה שהוא רצון, ואז נתהפך העוון לזכות, כי על ידי העוון שזכה לשוב עליו זכה להארת הרצון יותר, וזהו 'כי נרצה עוונה' כי נתהפך העוון לזכות ונכלל בבחינת רצון, שזהו עיקר התכלית" (שם).

רבי נחמן מולטשינער (ל"ה)

"רגלי" חסידיו ישמור

אע"פ שמוהרנ"ת הפריש סכום מעות לר' נחמן בעת נסיעתו ללמברג, כדי להתחיל במלאכת הקודש של ההדפסה, ואמר לו שישלח את שאר הסכום בהמשך זמן ההדפסה, אמנם מאחר שידע ר' נחמן שאין למוהרנ"ת שום מבוא מהיכן להתחיל לקבץ את המעות, רק מקבץ נדבות מאנ"ש העניים והאביונים, לכן נזהר ר' נחמן שלא להוציא שום הוצאות יתירות לעצמו, אפילו מה שהיה מוכרח למען הנסיעה, רק שמר את כל הממון לטובת ההדפסה. ואף הלך כל הדרך ברגליו ולא נסע בעגלה (כמו שמציין מוהרנ"ת בעל"ת סי' שצ"ח: יצא מבית "ברגליו" בוריוות לדרך כזה) ולא נתן כלום על הוצאות הדרך, כדי שלא יכבד על מוהרנ"ת (שיחות וסיפורים דף קל"ו).

מחוט ועד שרוך נעל...

עד כדי כך שמשופר שכשנסע אז לא היו לו אפילו כדי הוצאת שרוך נעלו, וקשר על רגליו בלואי סחבות (שיש"ק ח"ה סי' קנ"ז).

ברכת צדיק

מוהרנ"ת בראותו גודל מסירות נפשו בזה, ואיך שהלך רגלי רוב הנסיעה, בירכו אחר כך מוהרנ"ת בברכה שלמה שלעולם לא יסבול מכאב הרגלים, ואכן ברכת צדיק עשתה רושם, ובכל ימיו של ר' נחמן, שדרכו היה לנסוע לעיירות ולגדוד בדרכים לעורר את אנ"ש שילכו בדרכי רבינו ז"ל, מעולם לא סבל מעייפות רגליו עד הסתלקותו בשנת השבעים לימי חייו (בשם הרה"ח ר' אלי' חיים ריון ע"ה בספר באש ובמים בהערות לפרק מ"ה).

בטח בה לב בעלה

כשנסע ר' נחמן להדפיס את הליקוטי הלכות, לא היה לו מעות אפילו כדי כיסוי הוצאות הנסיעה, וכל שכן שלא היה מעות על הדפוסות הספרים, וכתב למוהרנ"ת משם מכתבים והציע לו צערו וגודל דחקו, ובתוך המכתבים ניחם את עצמו, וכתב למוהרנ"ת לפרש הכתוב "בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר", היינו שיש לו בטחון בה' יתברך שיזמין לו מעות עבור הוצאותיו, ועל ידי שמקיים "בטח בה לב בעלה" שיש לו בטחון חזק, על ידי זה בעצמו יתקיים בו סיפא דקרא "ושלל לא יחסר" (שיש"ק ח"ג סי' רצ"ד).

צופיה הליכות ביתה

באותן הימים, כשנסע ר' נחמן בפעם השלישית מן אוקראינה בעירום ובחוסר כל, לא היה לו אפילו לחם צר ומים לחץ, ואף בביתו לא הניח כלום, הגיע למצב ירוד מאד עד שאשתו הרבנית ע"ה היתה ממש בסכנת רעב, לכן באתה לפני מוהרנ"ת והתלוננה שבעלה גָּזְקָה בלי שום משען ומשענה, ואין לה כלום, והיא בסכנת נפשות שתגועו ברעב היא וזרעה. ואחר ששאל אותה מוהרנ"ת כמה היא צריכה, קיבץ מוהרנ"ת סכום חשוב ושלח לה, שיהא בידה במה לפרנס עצמה.

ושלל לא יחסר

גם הבטיח לה מוהרנ"ת שכל הזמן שבעלה יתמהמה בדרך יתן לה הצטרותה בלי שום דאגה, ובשביל שהתמהמה ר' נחמן בהדרך הזה עד אחר פסח, לכן שלח לה מוהרנ"ת על הוצאת החג, ואפילו מעות על מלבוש חדש ונאה לכבוד פסח. (בשם שאח"כ סיפורה כל זה לפני אנ"ש חסידי ברסלב, והתפארה כי לא היה לה מלבוש טוב כזה כל ימי חייה).

ר' נחמן מצדו היה מודיע למוהרנ"ת הכל, איך שהגיע בשעה טובה ליאס, ואיך שהולך סדר ההדפסה, ושלח מכתבים לטולטלשין עירו של ר' יצחק בן מוהרנ"ת. שהוא ישלחו לאביו מוהרנ"ת, ובכל פעם שהגיע למוהרנ"ת מכתב מר' נחמן התמלא לבו בשמחה וחדווה גדולה שאין לשער.